

Notitie:	Veldnotities Oranjewoud Festival
Laatste opmaak:	03-05-2022
Veldwerk uitgevoerd door:	G. Tamminga
Notitie opgesteld door:	G. Tamminga

Inleiding

In november 2021 hebben dhr. E. Feenstra (EF.) en ik weer contact met elkaar gehad over de "Ekologyske Begelieding" van het Oranjewoud Festival (OF) voor 2022. Aangegeven heb ik dat er dit jaar de Broedvogelmonitoring weer uitgevoerd moet worden, omdat het OF dit jaar weer in het broedseizoen plaats vindt. EF heeft hiervoor aangegeven dat dit akkoord is, waarna ik wederom een definitieve "ja" aan de 'Ekologyske Begelieding' van het OF heb gegeven.

Project

Het project houdt in "Ecologische begeleiding van het OF over het gehele traject en assistentie indien nodig bij overleg/gesprekken".

Aandachtspunten:

NB: uit onderstaande aandachtspunten voortgekomen voorstellen en besprekingen verderop in het document beschreven.

- Belevingsroute langs het "kanaal". Knelpunt is hier de populatie nachtegaal. Meedenkend tot een oplossing gekomen, ik wordt op de hoogte gehouden;
- In de Overtuin op diverse plaatsen worden bomen uitgelicht, met gedempt licht in diverse kleuren. Hierbij zijn diverse aandachtspunten.
- Vestiging paartje ooievaar naast de "proeftuin"
- Vestiging paartje ooievaar naast de "moestuin" tuin.
- Vestiging paartje ooievaar naast de wandelroute naar de "moestuin"

Planning Inventarisatieronden

Vrijdag 17 december 2022: Inventariseren op mogelijke ecologische conflicten;

Samenvatting na "literatuurstudie" op ecologische conflicten:

- Na mailcontact eerder in de week redelijk volledig doorgekregen wat de locaties zijn, hier naar gekeken op mogelijke ecologische conflicten. EF geïnformeerd dat er **vooraf** geen ecologische conflicten zijn, wel een aantal punten waar naar gekeken moet worden om een ecologisch conflict te voorkomen.

Half maart: eerste BMP-ronde (broedvogelinventarisatie)

Eind maart 2021: (na de 2^e BMP-ronde, zie onder): voorlopige conclusies trekken mbt opbouw, plannen, etc. en afspraken maken mbt ecologische begeleiding tijdens het OF;

- **EF informeren over mogelijke conflicten**

Begin april: derde BMP-ronde

Mids april: vierde BMP-ronde

- **EF informeren over mogelijke conflicten**

Tijdens de BMP-rondes wordt er ook gelet op zeldzame en beschermde flora en fauna en indien nodig nader gemonitord!

Notitie:	Veldnotities Oranjewoud Festival
Laatste opmaak:	03-05-2022
Veldwerk uitgevoerd door:	G. Tamminga
Notitie opgesteld door:	G. Tamminga

Vleermuizen

Mids- en eindmei: volgens vleermuisprotocol inventariseren met de batdetector (0-meting)

Tijdens de Nacht van het Park: volgens vleermuisprotocol inventariseren met de batdetector;

Na het OF: volgens vleermuisprotocol inventariseren met de batdetector;

Aandachtspunt: Conclusie trekken!

Overleg met EF: is het een optie om de opgedane gegevens te vergelijken met het festival van 2019, meer of minder vleermuizen aangetrokken door de hoeveelheid mei-/junikevers?

Verslag Inventarisatieronden en gesprekken

Korte samenvatting eerste ronde (11 maart):

- *Het is nog rustig op en om de locaties van het OF, geen spannende ontwikkelingen. Op dit moment zijn hier een aantal vogels hun territoria aan het innemen: vink, boomkruiper, boomklever, middelste bonte specht, groene specht, grote bonte specht en in de onderbegroeiing roodborst en winterkoning. Ook een begin van de vinkenzang. **Nader onderzoek naar uitvliegdata van deze soorten! EF op de hoogte brengen!***
- *Gesprek gehad met Rob van Rijswijk (RR). Langs het kanaal achter Museum Belvedere zijn ze van plan te gaan werken met geluid vanuit de omliggende bossages. Ik heb aangegeven waar ik verwacht dat dit wel kan en waar niet, ivm territoria nachtegaal. RR gaf aan dat ze met deze informatie aan de slag gaan en mogelijk ook gaan meenemen van gebruik van koptelefoons met een soort en met surroundgeluid, waardoor de beleving ontstaat dat het geluid naar je toekomt/van je weggaat.*

Samenvatting tweede ronde (18 maart, 06.30 uur)

- *Zie eerste ronde.*

Samenvatting derde ronde (25 maart 06.30 uur en nog een paar data deze week):

- *Op de hoogte gesteld (22 maart) en meteen actie op gezet door onverwachts vestiging van een paartje ooievaar in de Overtuin;*
- *De genoemde soorten uit de eerste ronde hebben zich gevestigd en een aantal zijn begonnen tot nestbouw. Territoria's zijn ingenomen. Afrika-gangers zijn nog niet binnen.*
- *Door onverwachts vestigen van meerdere paartjes ooievaar, groene specht, middelste bonte specht en eekhoorn in de overtuin en omdat ik een aardig beeld heb van alle soorten, muv de Afrika-gangers, schakel ik na overleg met EF over van periodiek naar structurelere bezoeken (meerdere), om zo beter in te kunnen springen op veranderingen en de benodigde adviezen hierop. Tevens neem ik mee dat ik na een inname van territoria meteen kijk wat voor gevolg dit heeft voor de uitvoering op die lokatie en welke verandering mogelijk is zodat de uitvoering(-en) toch door kunnen blijven gaan, maar dan op aangepaste wijze of aangepaste locatie.*

Samenvatting gesprek Koos de Vries, licht (KV), 7 april:

- *Met KV de ronde door de Overtuin gemaakt, ik heb hem aangegeven wat de "kritieke" bomen en punten zijn (oa de bonte vliegenvangers), waar hij op wat voor manier wel kan uitlichten en waar niet. Tevens had hij het idee om de vaart aan de westzijde te gebruiken, door er lichthengels over te hangen, ik heb dit afgeraden en als alternatief aangeboden dit boven/rondom de vijver te doen. Boven de vaart is uitgesloten ivm een mogelijk broedgeval*

Notitie:	Veldnotities Oranjewoud Festival
Laatste opmaak:	03-05-2022
Veldwerk uitgevoerd door:	G. Tamminga
Notitie opgesteld door:	G. Tamminga

van de ijsvogel. Zodra KV zijn plan definitief heeft, licht hij mij in en kijken we er ter plekke naar.

- Halverwege, links van de vijver staan een aantal kolossale beuken, welke in het verleden uitgelicht zijn. Dit is een vaste broedplaats voor een aantal vogelsoorten: vink, boomkruiper, boomklever, grote bonte specht en in de onderbegroeiing roodborst en winterkoning. Deze mogen niet worden uitgelicht (zie tekening).
- Halverwege, rechts van de vijver bevindt zich een open eikenbos, het biotoop van diverse spechten en bonte vliegenvangers. Dit bos is in het verleden uitgelicht, te fors. Verlichting kan hier wel, maar met mate, dit overlegd met KV en tzt wordt ik hierover geïnformeerd ter goed- of afkeuring.

Samenvatting vestiging meerdere paartjes ooievaar, 7 april:

- op route naar de "Moestuyn", eerste paartje heeft zich rond 3 april gevestigd. Rond 7 april heeft het 2^e paartje zich gevestigd. Vlakbij, naast de voormalige backstage heeft zich intussen ook een 3^e paartje gevestigd.

Samenvatting gesprek RR, 13 april:

- Het gesprek wat ik heb gevoerd op 11 maart is bij RR anders overgekomen dan door mij gecommuniceerd. Van RR heb ik intussen een tekening ontvangen, waarop ik uitgebreid heb gereageerd en naar mogelijke oplossingen heb gekeken (zie onderaan dit verslag).
- Aanvulling: 14 april
 Vanavond heb ik een nieuwe ronde gemaakt, meteen ook foto's gemaakt van de betreffende locaties waar de speakers zijn gepland. De speakers kunnen op geen enkele aangegeven plek komen te staan. De redenen hiervan zijn:
 - op plek 1 heb ik vanavond waargenomen een roodborst slepend met nestmateriaal naar ongeveer vijf meter vanaf de kant, onderin de beplanting;
 - op plek 2 een territoriale heggenmus waargenomen, welke na verovering en paring haar nest zeer waarschijnlijk in hun territorium (tot 10 meter van de kant) gaat maken;
 - op plek 3 zingende winterkoning en roodborst waargenomen en een zanglijster en merel slepend met nestmateriaal naar ongeveer 10 meter de beplanting in;
 - op plek 4 een territoriale heggenmus waargenomen, welke na verovering en paring haar nest zeer waarschijnlijk in hun territorium (tot 10 meter van de kant) gaat maken;
 - op plek 5, 6, 7 en 8 verwacht ik dat de nachtegaal gaat broeden. In ieder geval gaan ze hier hun territorium innemen, waarna ze wanneer ze een partner veroverd hebben, overgaan tot broeden. Ze maken hun nest laag bij de grond, in struikgewas bij voorkeur in brandnetels of takken die op de grond liggen, onderaan in een bramenstruik of in dichte varenbeplanting. Na uitkomen blijven de jongen ongeveer 12 dagen in het nest, wanneer ze uitvliegen.

Aan het begin van de avond, kort na de inventarisatie met EF gebeld, omdat ik ook naar een mogelijke oplossing heb gekeken hoe het wel door kan gaan, omdat de beplanting NIET betreden kan en mag worden. Ik heb gevraagd of de speakers ook tegen de wal op een vlot of vlotje gezet kan worden, of met een stander in de sloot tegen de kant aan, zodat het toch lijkt of het geluid uit de beplanting komt. Gevraagd heb ik of ik dit met jullie kon overleggen, bij deze dus. In tekening heb ik aangegeven met groene pijlen waar de speakers, in de sloot tegen de kant aan, kunnen komen te staan, mits hier tzt geen vogel overgaat tot broeden. Ben benieuwd of dit voor jullie een oplossing is voor het ontstane

Notitie:	Veldnotities Oranjewoud Festival
Laatste opmaak:	03-05-2022
Veldwerk uitgevoerd door:	G. Tamminga
Notitie opgesteld door:	G. Tamminga

probleem. Overigens hoor ik nog wel graag van jullie wat het decibel is van het geproduceerde geluid en datum en tijden wanneer het afgespeeld wordt.

Notitie: mailwisseling en voorstel toevoegen!

Verslag Inventarisatieronden en gesprekken

Samenvatting vestiging meerdere paartjes ooievaar:

- *Het vestigen van de paartjes ooievaar hoeft geen nadelige gevolgen te hebben voor het Oranjewoud Festival. De verwachting is dat er niet of nauwelijks verstoring zal optreden bij de vijf paartjes ooievaar die direct in en nabij het OF-terrein gevestigd zijn. Dit is gebaseerd op waarnemingen van vorig jaar en een literatuuronderzoek in een tweetal rapporten van een collega ecologisch adviesbureau.*
- *Vorig jaar was er één paartje gevestigd achter de backstage. Weliswaar was het einde broedseizoen en stond het jong op uitvliegen. De beide ouders hebben zich niets aangetrokken van de drukte in en rondom de backstage.*
- *Doordat zich nu meerdere paartjes in en rondom Oranjewoud hebben gevestigd, maakt het OF-terrein onderdeel uit van het broedgebied van de ooievaar. Tijdens het Festival wordt geluid gebruikt, niet overdadig hard geluid maar het kan een storingsfactor zijn. Echter de verstoring door geluid is van tijdelijke aard. Uit diverse onderzoeken naar tijdelijk geluid, is de conclusie getrokken dat dit niet heeft geleid tot permanente verstoring van de broedende vogels, in vergevorderd stadium van de broed (zie literatuurlijst voor onderzoeken). Er is geen effect op broedsucces aangetoond. Verschillende monitoringen tijdens voorgaande edities van het Oranjewoud Festival zijn in lijn met de resultaten van de diverse onderzoeken.*
- *Aanvoerroutes van het Oranjewoud Festival voor op- en afbouw gaan over het bestaande zandpad in de Overtuin en het halfverharde pad naar de "Moestuin". Beide paden worden al intensief gebruikt door recreanten. Tijdens het Oranjewoud Festival zal wel het directe leefgebied van de ooievaar worden betreden, maar niet het foerageergebied, dit bevindt*

Notitie:	Veldnotities Oranjewoud Festival
Laatste opmaak:	03-05-2022
Veldwerk uitgevoerd door:	G. Tamminga
Notitie opgesteld door:	G. Tamminga

zich voor het grootste gedeelte net buiten Oranjewoud, blijkt uit de veldwaarnemingen. De ooievaars trekken zijn overigens weinig aan van de aanwezige wandelaars en fietsers. Ze foerageren af en toe dicht bij de recreanten en keren met hun "buit" terug naar het nest. Het festival en het gebruik van de paden zorgt wel voor betreding of aantasting van de leefgebieden van de ooievaar, echter is te verwaarlozen omdat de ooievaar voor 95% foerageert buiten de Overtuin en de overige Festivalplaatsen van het Oranjewoud Festival.

Tijdens de opbouw zullen de bezette nesten worden gemonitord. Gelet zal worden op verstoring (onverwachts en wild opvliegen en geen terugkeer binnen 30 minuten). Indien dit wel gebeurt zullen de activiteiten meteen worden stopgezet en met EF overleggen hoe verder te handelen.

- *Verstoring door geluid treedt evenmin op, tijdelijke toename in geluid leidt niet tot een blijvend effect op het leefgebied of populatie van de ooievaar. Een tijdelijke toename van activiteiten op het terrein van het Oranjewoud Festival leidt daarom niet tot een significante verstoring. De instandhoudingsdoelstellingen worden niet aangetast.*
- *Om te voorkomen dat er een overtreding Soortenbescherming plaatsvindt, moeten er maatregelen worden genomen. Wanneer deze worden genomen, is een ontheffing niet nodig. Wel is aan het bevoegd gezag om te beoordelen of een vergunning noodzakelijk is. Maatregelen die door de organisatie genomen dienen te worden is het "Proeftuin-terrein" anders in te richten, zodat het geluid van het podium van het nest afgaat en onder het nest zich geen publiek bevindt. Het podium in het "Proeftuin-terrein" is niet vergelijkbaar met een concert. De muziek is zacht en ter vermaak van de gasten die hier komen voor een hapje en een drankje.*

De nestboom dient "uitgerasterd" te worden in een cirkel. De uitrastering dient de afstand te hebben vanaf de boom tot aan het pad, ongeveer tien meter, wat tevens de straal is van de uitrastering. Hiermee wordt voorkomen dat er betreding plaatsvindt direct onder het nest. Van het publiek in de moestuin en de verplaatsingen van het publiek over het pad zal de ooievaar zich hoogstwaarschijnlijk niets aantrekken.

De conclusie trek ik op basis van veldwaarneming. Op vrijdag 22 april 2022 hebben meerdere scholen hun koningsspelen-activiteiten georganiseerd in de Overtuin. Hele klassen kinderen zaten zelfs onder de nestboom, veel lawaai. De ooievaars trokken zich nergens wat van aan. Op het veld waar de "Proeftuin" wordt georganiseerd werden veel spelen gedaan, gerend, gevoetbald, lawaai gemaakt. De ooievaar broedde onverstoorde door.

- *Voor het ooievaarspaar bij de "Moestuin" zullen dezelfde maatregelen genomen dienen te worden. Alleen zal hier de verstoring minder zijn, omdat dezen zijn gaan broeden meer tussen de bomen.*
 - *Het ooievaarspaar aan het begin van het pad, 25 meter over de brug aan de rechterzijde hebben het nest verlaten, althans zijn niet overgegaan tot broeden*
- *Op basis van dit werkrapport kan de vergunning **wel** worden verleend. Maatregelen voor beschermde soorten zijn nodig, namelijk:*

Notitie:	Veldnotities Oranjewoud Festival
Laatste opmaak:	03-05-2022
Veldwerk uitgevoerd door:	G. Tamminga
Notitie opgesteld door:	G. Tamminga

- *mogelijk overtreding artikel 3.1: vier broedvogelcontroles, minimaal twee voorafgaand en twee na het Oranjewoud Festival, tevens maatregelen zoals afzethakken en beperken lichtoverlast noodzakelijk. Tevens is zeer wenselijk dat tijdens de opbouw en het festival zelf de ooievaars gemonitord worden om een mogelijke verstoring te voorkomen. Dit dient uitgevoerd te worden door een ervaren ecooloog (ikzelf of iemand door mij aangewezen) op het gebied van broedvogels en verstoring. Mocht er verstoring optreden, dient meteen passend gehandeld te worden;*
- *Er dient gekeken te worden naar plaatsing podia en horeca om te voorkomen dat er een verstoring van de broedende ooievaars plaatsvindt. Mocht er verstoring optreden, dient meteen passend gehandeld te worden;*

Wanneer met zorg de maatregelen worden uitgevoerd, treedt een overtreding van de Wet Natuurbescherming niet op. Een ontheffing is dan ook niet noodzakelijk.

Samenvatting bericht aan vergunningverstrekker, Gemeente, Nancy van Randen (NR) ivm groot onderhoud in de Overtuin, 14 april:

- *Tijdens monitoring van de ooievaarsnesten deed ik een waarneming in de Overtuin van groot onderhoud aan de toppen van diverse bomen in de Overtuin. Zeer verbaasd was ik hierover en heb via de Whatsapp naar de opdrachtgever (EF), wijkteamleider dhr. H. Kromkamp (HK) en de vergunningverstrekker van de gemeente (NR) gereageerd. Onderhoud aan bomen op deze locatie, in deze fase van vestiging in territoria is funest voor mogelijke broedvogels. Tevens hoe de hoogwerker is weggezet, geeft een stevige verstoring in de onderbeplanting voor diverse flora en fauna. Ik kan me niet voorstellen dat hier een goede ecologische begeleiding bij betrokken is. Dinsdag 19 april om acht uur 's ochtends heb ik contact met HK, waarna ik na het gesprek contact opneem met EF en NR.*

Literatuurlijst is nog niet volledig, dit is een werkdocument!!!

Gebruikte literatuur:

- Anteagroup, 2016. Broedvogelonderzoek in het Twiske, begeleiding broedvogels bij het Lentekabinet festival, d.d. 18 juli 2016;
- Anteagroup, 2017. Broedvogelonderzoek in het Twiske, begeleiding broedvogels bij het Lentekabinet festival, d.d. 24 juli 2017;
- Anteagroup, 2018. Broedvogelonderzoek in het Twiske, begeleiding broedvogels bij het Lentekabinet festival, d.d. 9 juli 2018;
- Anteagroup, 2019. Broedvogelonderzoek in het Twiske, begeleiding broedvogels bij het Lentekabinet festival, d.d. 25 juli 2019;
- BIJ12, 2017. Kennisdocumenten beschermde soorten;
- **Grienkant, rapportages voorgaande Oranjewoud Festivals: uitwerken op data!**
- Synbiosys, 2020. Effectenindicator gebieden. Geraadpleegd op 18 april 2022;
- Tauw, 2020, Natuurtoets Lentekabinet, d.d. 15 mei 2020;
- Tauw, 2018, Kennisdocument Vuurwerk en Wet Natuurbescherming, d.d. 1 november 2018;
- Tauw, 2017, Buitenevenementen en ecologie, d.d. 18 mei 2017;